

Nr 240.

Ankom till riksdagens kansli den 12 december 1941 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 till nybyggnader för sjökrigsskolan.

(1:a avd.)

I propositionen nr 330 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 7 november 1941, föreslagit riksdagen att till Nybyggnader för sjökrigsskolan såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, marinförvaltningens delfond, å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

Departementschefen har inledningsvis lämnat en redogörelse för sjökrigsskolans nuvarande lokalförhållanden ävensom för tidigare framlagda förslag i fråga om anordnande av nya lokaler för skolan. Sålunda framhålles att följande tre områden förordats såsom lämpliga för det nya etablissemmentets förläggning, nämligen Biskopsudden med Friesens park å Djurgården, området invid Lidingöbro värdshus å Norra Djurgården samt området vid stranden nordost om Stora Skuggans skjutbana å Norra Djurgården.

I det nu föreliggande förslaget hava två alternativ vägts mot varandra, nämligen dels förläggning till Södergarn vid Lidingöns strand mot Askrikefjärden och dels förläggning till egendomen Näsby vid Djursholm. Marinförvaltningen har stannat vid att förorda Näsbyalternativet och funnit Lidingöalternativet böra sättas i andra rummet. Ämbetsverket har beräknat kostnaderna för det nya sjökrigsskoleetablissemmentet till sammanlagt 4,305,000 kronor.

1940 års civila byggnadsutredning, som intet haft att erinra mot valet av område, har beräknat kostnaderna till 3,977,000 kronor.

Marinförvaltningens och byggnadsutredningens förslag skiljer sig däri, att byggnadsutredningen ansett en föreslagen tillbyggnad av slottets tavelgalleri, beräknad till 140,000 kronor, böra utgå ur programmet. Byggnadsutredningen har vidare förordat en något mindre simhall än den av marinförvaltningen föreslagna, varigenom kostnaderna kunnat minskas med 75,000 kronor. Det av marinförvaltningen framlagda förslaget om anordnande av tjänstebostäder för chefen för sjökrigsskolan samt för kasernuppbördsman, kostnadsberäknade till sammanlagt 75,000 kronor, har utredningen ansett sig böra avstyrka. Genom sänkning av höjden av ett stängsel kring det blivande sjökrigsskoleområdet

har utredningen ansett kostnaderna kunna nedbringas med ytterligare 10,000 kronor. Slutligen har utredningen funnit utgifterna för administration och oförutsedda utgifter kunna sänkas med 28,000 kronor.

Chefen för marinen har i utlåtande den 24 oktober 1941 understrukit de av marinförvaltningen framförda synpunkterna i fråga om bostadsbyggnader för chef och kasernuppbördsman samt simbad. För föredrag m. m. erfordrades en aula i enlighet med marinförvaltningens förslag.

Departementschefen har för egen del i ärendet anfört följande.

Av utredningen i ärendet framgår, att de utrymmen, sjökrigsskolan föfogar över på Skeppsholmen, redan med nuvarande elevantal äro otillräckliga. En utökning av elevantalet lärer under de närmaste åren vara att emotse. Härvid torde allvarliga utrymmessvårigheter komma att uppstå, därest läroanstalten även i fortsättningen skulle vara hänvisad till sina nuvarande lokaler. Utredningen ger vidare vid handen, att dessa lokaler äro föga tjänliga för sitt nuvarande ändamål och att skolan icke disponerar över för verksamhetens bedrivande erforderliga övningsområden m. m. Det torde icke råda någon tvekan om att icke skolans verksamhet härigenom i hög grad försvåras.

Sjökrigsskolan är sålunda i trängande behov av utökade och förbättrade lokaler och av lämpliga övningsområden. Det växande elevantalet gör det till ett angeläget önskemål, att detta behov med det snaraste tillgodoses. Den tillbyggnad av de nuvarande lokalerna, som företagits med anlåtande av förutnämnda av 1940 års lagtima riksdag anvisade anslagsmedel, är att betrakta som en provisorisk åtgärd, avsedd att avhjälpa de mest överhängande utrymmessvårigheterna men icke ägnad att på längre sikt medföra en godtagbar lösning av lokalfrågan.

För sjökrigsskolans räkning erforderliga utrymmen torde icke kunna anskaffas på Skeppsholmen utan endast genom skolans förläggning till annat område, som bättre lämpar sig för detta ändamål. Såsom framgår av marinförvaltningens skrivelse av den 24 maj 1940, kan vid en förflyttning av sjökrigsskolan dess nuvarande lokaler tagas i anspråk för marindistriktets räkning. Vid en definitiv lösning av sjökrigsskolans lokalfråga kan sålunda samtidigt marindistriktets behov av utökade expeditionslokaler tillgodoses utan större kostnader och med ianspråktagande jämväl av de lokaler, som vunnits genom förutnämnda tillbyggnad.

Av dessa skäl finner jag mig böra förorda, att medel anvisas för uppförande av nya byggnader för sjökrigsskolan. Att uppskjuta ställningstagandet i avbidan på beslut rörande flottstationens förflyttning till annan ort synes icke vara erforderligt.

Beträffande förläggningen av sjökrigsskolans nya etablissemang ha under frågans senaste behandling inom marinledningen tvenne alternativ vägts mot varandra, nämligen dels förläggning till Södergarn vid Lidingöns strand mot Askrikefjärden och dels förläggning till egendomen Näsby vid Djursholm. Av den kring Lidingöalternativet förda diskussionen framgår, att en förläggning till denna plats skulle vara förenad med vissa fördelar, framför allt på grund därav att området är beläget nära intill seglingsbart vatten. Emellertid äger Näsbyalternativet avsevärda företräden ur andra synpunkter. Sålunda kan man här till stor del repliera på en redan befintlig bebyggelse, vilken utan större ändringsarbeten kan tagas i anspråk för sjökrigsskolans räkning. Härtill kommer fördelen av att ordnade kommunikationer mellan området och Stockholm redan äro tillfinnandes. Slutligen skulle ur ekonomisk synpunkt ett förvärf av Näsby egendom för statsverket ställa sig förmånligare än en lösning av frågan enligt det andra alternativet.

Efter överbägande av de nu anförda omständigheterna har jag i likhet med myndigheterna kommit till den uppfattningen, att Näsbyalternativet måste givas företräde. Jag vill framhålla, att detta alternativ synes äga företräde även framför de förslag om förläggning av sjökrigsskolan till Djurgården, vilka tidigare varit på tal. Jag förordar därför, att Näsby slottsegendom inköpes av staten och tages i anspråk för sjökrigsskolans räkning.

Jag övergår så till en granskning av det av marinförvaltningen i samråd med 1940 års civila byggnadsutredning utarbetade byggnadsprogrammet. Byggnadsutredningen har, såsom av det föregående framgår, icke ansett sig böra ingå i prövning av de förutsättningar i avseende å sjökrigsskolans organisation och undervisningsförhållanden, som angivits av de marina myndigheterna, utan verkställt sin granskning från den utgångspunkten, att nämnda förutsättningar godtoges av statsmakterna. Med anledning härav vill jag framhålla, att — enligt vad som framgår av handlingarna i ärendet — inga väsentliga ändringar i sjökrigsskolans nuvarande organisation avsetts skola vidtagas i samband med en överflyttning av sjökrigsskolan till nya lokaler. Vid sådant förhållande torde man vid byggnadsfrågans bedömande böra utgå från nyss angivna förutsättningar. Vad beträffar det antal elever, med vilket man vid byggnadsprogrammets genomförande bör räkna, föreligga självfallet vissa svårigheter att i detta hänseende verkställa en exakt beräkning. Från marinförvaltningen har under hand inhämtats, att ämbetsverket vid byggnadsplanernas utformning räknat med 236 internatplatser. Såvitt jag kan finna, kan denna beräkning godtagas. Anmärkas må, att det merbehov av platser, som under de närmaste åren kan komma att uppstå, förutsatts skola tillgodoses genom tillfälliga anordningar, alltså icke genom utökning av byggnadsprogrammet.

Vad beträffar den av marinförvaltningen förordade tillbyggnaden av slottets tavelgalleri i syfte att erhålla en större högtidssal, har jag funnit de av byggnadsutredningen anförda skälen för ett uteslutande av detta arbete ur byggnadsprogrammet vägande och kan sålunda icke biträda marinförvaltningens förslag i denna del.

Frågan om anordnande av simhall vid sjökrigsskolan har tidigare ansetts böra bedömas i samband med motsvarande beträffande gymnastiska centralinstitutet föreliggande spörsmål. Vid behandlingen av centralinstitutets byggnadsfråga uttalades den meningen, att det borde vara tillräckligt med *en* simbadsanläggning, avsedd både för detta institut och för sjökrigsskolan. En förutsättning härför måste emellertid vara, att de båda läroanstalterna förlades intill varandra. Sedermera har Kungl. Maj:t på grundval av ett av 1941 års riksdag fattat beslut bestämt, att nybyggnader för gymnastiska centralinstitutet skola uppföras på ett område invid Stadion i Stockholm. I avbidan på beslut rörande sjökrigsskolans förläggning har något avgörande ännu icke träffats rörande anordnande av simbad vid centralinstitutet.

Det torde vara uppenbart, att man icke kan räkna med att gymnastiska centralinstitutet och sjökrigsskolan skola kunna regelbundet använda samma simbadsanläggning, om den ena läroanstalten är förlagd till Stockholm och den andra till Näsby. På grund härav läser den nu föreliggande frågan om simbadsanläggning för sjökrigsskolan böra bedömas utan hänsynstagande till gymnastiska centralinstitutets behov.

I fråga om simanläggningen vid sjökrigsskolan föreligga icke mindre än fyra förslag. Civila byggnadsutredningens ordförande anser, att anläggningen bör i sin helhet utgå ur byggnadsprogrammet. Chefen för marinen och marinförvaltningen samt byggnadsutredningens majoritet förorda däremot, att anläggningen utföres. Marinförvaltningen önskar helst, att bassängen erhåller dimensionerna 25 × 10 meter men kan till nöds förorda en minskning av

längden till 22.85 meter. Byggnadsutredningens majoritet åter önskar begränsa bassängens längd till 16.67 meter.

För egen del vill jag framhålla, att det med hänsyn till de speciella undervisningsändamål, som det nya sjökrigsskoleetablissemnet avser att tillgodose, utan tvivel är önskvärt, att läroanstalten äger tillgång till en anläggning av detta slag. Å andra sidan är det uppenbart, att man i nuvarande läge måste söka så långt som möjligt nedbringa anläggningskostnaderna. Den av civila byggnadsutredningens majoritet föreslagna kompromisslösningen finner jag mig dock icke kunna nu förorda. Den risken föreligger nämligen, att ett simbad av den begränsade storlek, som denna lösning förutsätter, icke blir så tillfredsställande, att de jämförelsevis höga anläggningskostnaderna kunna anses motiverade. Jag finner det under nuvarande förhållanden lämpligast, att — i avbidan på närmare erfarenheter rörande möjligheterna för skolan att reda sig med närliggande simbad — avgörandet i denna fråga tills vidare uppskjutes. Jag förordar alltså, att simbadsanläggningen tills vidare icke medtages i byggnadsprogrammet. Skulle erfarenheterna utvisa, att sjökrigsskolan icke kan reda sig med de nu till buds stående simbaden, anser jag i likhet med ordföranden i 1940 års civila byggnadsutredning, att möjligheterna att lösa frågan i samarbete med Täby kommun böra undersökas.

I avseende å frågan om uppförande av tjänstebostäder för chefen för sjökrigsskolan samt skolans kasernuppbördsman vill jag erinra, att det enligt statsmakternas i åtskilliga fall uttalade uppfattning allenast undantagsvis bör ifrågakomma att anordna tjänstebostäder vid statliga institutioner. Med hänsyn härtill kan jag icke i nuvarande läge tillstyrka uppförande av tjänstebostad för skolans chef. Däremot anser jag mig böra förorda, att tjänstebostad anordnas för kasernuppbördsmannen. Dennes arbetsuppgifter torde närmast vara jämförliga med dem, som åvila en institutionsvaktmästare inom allmänna civilförvaltningen, och det synes vara för verksamheten fördelaktigt, att han är bosatt inom skolans område.

I övrigt har jag intet att erinra mot det av civila byggnadsutredningen förordade byggnadsprogrammet. Jag vill endast fästa uppmärksamheten på att vid utförandet av vatten- och avloppsledning för sjökrigsskolan samarbete synes böra äga rum med kommunen, vilken enligt vad jag inhämtat igångsatt utredning rörande möjligheterna att förbättra kommunens vatten- och avloppsledningsförhållanden.

Kostnaderna ha av civila byggnadsutredningen — inberäknat kostnaderna för erforderliga markförvärv — uppskattats till sammanlagt 3,977,000 kronor. Mot dessa beräkningar har jag intet annat att erinra än att kostnadssumman bör minskas med de på simhallen belöpande kostnaderna — av utredningen uppskattade till omkring 125,000 kronor — men ökas med de på bostadsbyggnad för kasernuppbördsmannen belöpande kostnaderna, omkring 20,000 kronor. De erforderliga anslagsmedlen kunna alltså beräknas till omkring 3,870,000 kronor.

I anslutning till marinförvaltningens förslag torde byggnadskostnaderna böra fördelas å innevarande och nästkommande budgetår. För innevarande budgetår torde böra äskas ett belopp av 2,000,000 kronor. Till frågan om anvisande av återstående belopp torde jag få återkomma i 1942 års statsverksproposition.

Frågan om bestridandet av kostnaderna för erforderliga nya inventarier, kostnader för flyttning av äldre inventarier o. s. v. avser jag att anmäla efter utredning och förslag i ämnet av marinförvaltningen. Till de i samband med

byggnadsarbetenas igångsättande stående spörsmålen torde Kungl. Maj:t böra taga ställning i anslutning till blivande dispositionsbeslut.

Såsom departementschefen framhållit har frågan om anordnande av nya lokaler för sjökrigsskolan länge varit aktuell. De alltmer framträdande utrymmessvårigheterna nödvändiggöra emellertid, att denna fråga nu bringas till sin lösning. Utskottet tillstyrker därför, att medel anvisas för iordningställande av nya lokaler för sjökrigsskolan. Vad beträffar förläggningen av skolans nya etablissement synes utskottet det av departementschefen och myndigheterna föreslagna alternativet — Näsby slottsegendom vid Djursholm — vara att förordra framför de övriga alternativen. Utskottet tillstyrker därför, att denna egendom inköpes för ifrågasvarande ändamål. Vidkommande härefter frågan om erforderliga nya byggnader och anläggningar för sjökrigsskolans behov finner sig utskottet kunna giva sin anslutning till vad departementschefen härutinnan föreslagit. Mot de beräknade kostnaderna, 3,870,000 kronor, varav 2,000,000 kronor äro avsedda att anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår, har utskottet intet att erinra.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Nybyggnader för sjökrigsskolan* såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, marinförvaltningens delfond, å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

Stockholm den 12 december 1941.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Joh. Nilsson* i Malmö, *Oscar Olsson, Asplund, Pauli, Bernhard Nilsson, Heiding, Andréén, Sven Larsson, Boman, friherre De Geer* och *Ohlin*; samt

från andra kammaren: herrar *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Svensson* i Grönvik, *Andersson* i Prästbol, *Ward, Persson* i Falla, *Bergström, Mårtensson, Lindholm, Lundberg* i Hälsingborg, *Hansson* i Rubbestad och *Bergvall*.
